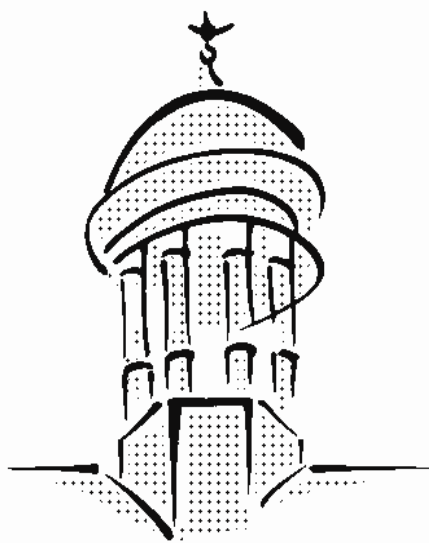

Protocol Leesproblemen & Dyslexie

K.B.S. Laurentius

Protocol leesproblemen en dyslexie - KBS Laurentius

Toelichting

Dit is een schematische weergave van het protocol leesproblemen en dyslexie opgesteld door expertise centrum Nederlands.

De eerste drie kolommen zijn nagenoeg integraal overgenomen uit bovenstaand protocol. Enige afwijkingen zijn ontstaan door eerder of later geplande meetmomenten.

Aan de laatste kolom zijn de schoolspecifieke afspraken toegevoegd. Dit beperkt zich tot het benoemen van de toetsen, observatiemiddelen, methoden en remediërende materialen aangezien ten grondslag van alle zorg gerelateerde zaken de algemene zorgafspraken omschreven in de zorgmap algemeen liggen. De afspraken specifiek voor lezen zijn voor de groepen 3 t/m 8 omschreven in de zorgmap technisch lezen en het driestromenlandmodel technisch lezen.

Inhoud

Pag.

Groep 1	2
Groep 2	3
Groep 3	4
Groep 4	6
Groep 5	8
Groep 6	10
Groep 7	12
Groep 8	14

Bijlagen:

1. Stand van zaken overzicht entreeperiode (groep 1)
2. Stand van zaken overzicht kernactiviteiten (groep 1-2)
3. Vinkkaart (groep 2)
4. Verslag groep 2
5. Checklist onderkenning dyslexie
6. Bijlage bij checklist onderkenning dyslexie: compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling
7. Overzicht standaardhandelingsplannen

	PREVENTIENIVEAU 1	Aandachtspunten: - Mondelinge taalvaardigheid - Geletterde ervaringen - Fonemisch bewustzijn - Begrijpend luisteren	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*orthotheekmateriaal</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 1	
1	In kaart brengen beginsituatie	Welke gegevens verstrekken ouders en peuterspeelzalen over de taalontwikkeling van het kind?	A Ouders vullen het Dit ben ik-formulier in.
2	Na 3 maanden kleuteronderwijs	Hoe is het met de spraak/taalontwikkeling van de nieuwe kinderen?	A Invullen stand van zaken overzicht entreeperiode – onderdeel “taalontwikkeling en beginnende geletterdheid”
3	Interventieperiode 1 herfstvakantie – januari	Stimuleren goede spraak/taalontwikkeling	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Curriculum schoolrijpheid*</i> <i>Bas-boekenserie*</i>
4	meetmoment 2 januari A maart	Nagaan effectiviteit stimulering spraak/taalontwikkeling	Afnemen Cito Taal voor kleuters of TAK groep 1 t/m 4 A Afnemen screening automatisering: kleurenkennis en namen klasgenootjes
5	Interventieperiode 2	Stimuleren spraak/taalontwikkeling en fonemisch bewustzijn	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Curriculum schoolrijpheid*</i> <i>Bas-boekenserie*</i>
6	Meetmoment 3 juni	Nagaan effectiviteit spraak/taalontwikkeling en het fonemisch bewustzijn	Afnemen Cito Taal voor kleuters of TAK groep 1 t/m 4
7	Interventieperiode 3	Stimuleren spraak/taalontwikkeling en fonemisch bewustzijn	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Curriculum schoolrijpheid*</i> <i>Bas-boekenserie*</i>
8	Meetmoment 4: Eindevaluatie: juni	Spraak/taalontwikkeling en fonemisch bewustzijn van alle leerlingen nagaan.	A Invullen stand van zaken overzicht – onderdeel: “taal- en gespreksactiviteiten” Aandachtspunten voor groep 2 formuleren op leerlingvolgblad

	vervolg PREVENTIENIVEAU 1	Aandachtspunten: - Mondelinge taalvaardigheid - Geletterde ervaringen - Fonemisch bewustzijn - Begrijpend luisteren	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*orthotheekmateriaal</i>
		Groep 2	
1	In kaart brengen beginsituatie	Gebruik maken van de gegevens uit groep 1	Bepalen welke kinderen specifieke aandacht in groep 2 nodig hebben.
2	meetmoment 1 Herfstsignalering	Nagaan: spraak/taalontwikkeling, fonemisch bewustzijn en kennis van de namen en klanken van letters	A Afname toets: Klankonderscheiding en klankarticulatie (TAK)
3	Interventieperiode 1 herfstvakantie – januari	Stimuleren spraak/taalontwikkeling, kennis van de namen en klanken van letters en fonemisch bewustzijn	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Leeslijn Curriculum schoolrijpheid* Cito hulpprogramma Taalplezier*</i>
4	Meetmoment 2 januari A januari	Hoe verloopt de ontwikkeling van de spraak/taalontwikkeling, de ontwikkeling van letterkennis en fonemisch bewustzijn?	Afnemen Cito Taal voor kleuters of TAK groep 1 t/m 4 A Afnemen screening automatisering: kennis van de cijfersymbool en dagen van de week A Invullen stand van zaken overzicht - onderdeel: "taal- en gespreksactiviteiten" en vinkkaart – onderdelen: "gesprek/kring" en "lees-schrijf"
5	Interventieperiode 2	Verder stimuleren spraak/taalontwikkeling, kennis van de namen en klanken van letters en fonemisch bewustzijn	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Leeslijn Curriculum schoolrijpheid* Cito hulpprogramma Taalplezier*</i>
6	Meetmoment 3 (mei)	Vaststellen fonemisch bewustzijn zwakke kinderen	A Toetsen Auditieve analyse en syntheses
7	Interventieperiode 3	Verder stimuleren spraak/taalontwikkeling, kennis van de namen en klanken van letters en fonemisch bewustzijn	<i>Werkmap Fonemisch bewustzijn Leeslijn Curriculum schoolrijpheid* Cito hulpprogramma Taalplezier*</i>
8	Meetmoment 4: Eindevaluatie: juni	Vaststellen actieve letterkennis	A Invullen verslag groep 2 – onderdeel: "gesprek/kring" en vinkkaart – onderdelen: "gesprek/kring", "lees-schrijf", "letterkennis" A Overdrachtsbespreking met leerkracht groep 3

	PREVENTIENIVEAU 2	Centraal: Systematische aandacht voor de letter-klankkoppeling en de auditieve synthese	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 3	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie Handelingsplan opstellen	A Informatie verslagen, vinkkaart en leerlingvolgblad (Cito kleutertoetsen) A Afname lettertoets VLL kern 1 Bij actieve letterkennis 5 of minder: Afname Audant en Audisynt Invullen observatielijst ontluikende geletterdheid HP Auditieve analyse HP Auditieve synthese
2	september - herfstvakantie	Ondersteuning mogelijke risicolezers	A <i>Goed inplannen van de methode voor leren lezen</i> A <i>Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 3 minimaal AVI-2</i> A <i>Pre- en reteaching met behulp van de lessen uit de methode VLL</i> <i>Verlengde instructie*</i> <i>Extra oefenen automatiseren van de letters (dagelijks)*</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Veilig in stapjes</i> <i>Uitvoeren HP</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober na kern 3 VLL	lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen toetsen Handelingsplannen evalueren en evt. bijstellen	A VLL: letterkennis, letterdictee, syntheseswoorden, wisselwoorden, zinnen A Afname Audant en Audisynt HP Letterkennis HP b-d-p verwisseling HP tweetekensklanken
4	Interventieperiode 1 oktober tot januari	Elementaire leeshandeling	A <i>Pre- en reteaching met methode VLL</i> <i>Verlengde instructie*</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Veilig in stapjes</i> <i>Uitvoeren HP</i>

5	meetmoment 2: Januari --- Wintersignalering februari na kern 6	Letterkennis en elementaire lees-/spelhandeling van alle leerlingen. Handelingsplannen lezen evalueren en evt. bijstellen. Handelingsplan spelling maken.	A Cito luisteren --- A VLL: Lettertoets, fonemendictee, leestekst A DMT 1 A Afname Audant en Audisynt Bij DMT 1 score 16 of hoger: DMT 2 en 3 Continueren HP
6	Interventieperiode 2: februari-maart	Volledige letterkennis en leessnelheid	A <i>Pre- en reteaching met methode VLL</i> <i>Verlengde instructie*</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i> <i>En: halen zwakke lezers AVI-1?</i>
7	meetmoment 3: Lentesignalering maart na kern 8	Letterkennis en leessnelheid. Handelingsplannen evalueren en evt. bijstellen.	A DMT 1- 2 A Cito spelling Bij DMT 2 score 30 of hoger: DMT 3 AVI HP Vlot lezen voor AVI 0
8	Interventieperiode 3: maart-mei	Automatisering van het leesproces	A <i>Pre- en reteaching met methode VLL</i> <i>Verlengde instructie*</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i> <i>En: halen de zwakke lezers eind groep 3</i> <i>AVI-2?</i>
9	meetmoment 4: eindevaluatie na kern 11* eind/mei-begin juni * VLL wordt t/m kern 11 aangeboden in groep 3	lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen toetsen. Handelingsplan maken voor groep 4.	A DMT 1,2 en 3 A AVI A Cito spelling Norm: minimaal C-niveau (DMT) Norm AVI: minimaal AVI-2 Verder: Welke kinderen hebben in groep 4 specifieke ondersteuning nodig?

	PREVENTIENIVEAU 3	Aandachtspunten: - lezen meer-lettergrepige woorden - verhogen leessnelheid	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 4	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie zwakke lezers (lezen lager dan AVI-2)	Zie Meetmoment 4 in groep 3 Voor de zwakke lezer is een handelingsplan gemaakt eind groep 3.
2	Interventieperiode 1 augustus-oktober		A Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 4 minimaal AVI-5 A Pre- en reteaching met methode VLL kern 11, daarna overstap op Leespad <i>Verlengde instructie*</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Veilig in stapjes, daarna Leesweg</i> <i>Uitvoeren HP voor AVI 2 of lager</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober --- november	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen plannen zwakke leerlingen Handelingsplannen evalueren en evt. bijstellen	A AVI A Cito LMB SVR DMT 1,2 en 3 --- Cito woordenschat HP leesweg niveau 3 of lager HP begrijpend lezen HP woordenschat
4	Interventieperiode 2 oktober-februari		A Aanbod Leespad <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
5	meetmoment 2: eind februari	Lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen nagaan Nagaan effectiviteit interventies zwakke lezers Handelingsplannen evalueren en evt. bijstellen	A Cito LMB SVR toets 1 of 2 A Cito LMB SVR M4 A Cito spelling HP spelling
6	Interventieperiode 3 Februari-maart		<i>Werken met (bijgestelde) handelingsplan (zie interventieperiode 2)</i>
7	meetmoment 3 eind maart	Tussenmeting lees- en schrijfvaardigheid zwakke lezers Nagaan effectiviteit interventies en aanpak bijstellen	A AVI DMT 1, 2 en 3 HP leesweg niveau 3 of lager Beantwoorden van de vraag: haalt de zwakke lezer eind groep 4 AVI-5?

8	Interventieperiode 4 april – mei		A Aanbod Leespada <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
9	Meetmoment 4 en Eindevaluatie mei --- juni	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen; Effecten interventies vaststellen; Handelingsplan voor groep 5 opstellen.	Cito LMB SVR toets 2 Cito LMB SVR M4 --- A AVI A Cito spelling DMT 1, 2 en 3 Welke kinderen lezen lager dan AVI-5 en moeten in groep 5 ondersteund worden? Welke kinderen moeten op het gebied van spelling in groep 5 ondersteund worden?

	vervolg PREVENTIENIVEAU 3	Aandachtspunten: - lezen meer-lettergrepige woorden - verhogen leessnelheid	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 5	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie zwakke lezers (lezen lager dan AVI-5) en spellers.	zie Meetmoment 4 in groep 4 HP leesweg niveau 5 of lager
2	Interventieperiode 1 augustus-oktober		A Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 5 minimaal AVI-7 A Aanbod Leespad <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober --- november	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen Plannen zwakke leerlingen Na dit moment afweging: Checklist onderkenning dyslexie of onderzoek	A AVI DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat HP leesweg niveau 6 of lager HP woordenschat
4	Interventieperiode 2 oktober-februari		A Aanbod Leespad <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
5	meetmoment 2: januari --- februari	Lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen nagaan Nagaan effectiviteit interventies zwakke lezers en spellers	A Cito begrijpend lezen --- A Cito spelling Pi-dictee HP spelling HP begrijpend lezen
6	Interventieperiode 3 februari-maart		<i>Werken met (bijgestelde) handelingsplan (zie interventieperiode 2)</i>

7	meetmoment 3 eind maart --- april	Tussenmeting lees- en schrijfvaardigheid zwakke lezers Nagaan effectiviteit interventies en aanpak bijstellen Na dit moment afweging: inzet Daisyspeler	A AVI (uitgezonderd leerlingen die AVI 9 op goed niveau behaald hebben) DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat Beantwoorden van de vraag: halen de zwakke lezers eind groep 5 AVI-7? HP Leesweg niveau 7 of lager HP woordenschat Invullen bijlage bij Checklist onderkenning dyslexie: Compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling Opstellen boekenlijst groep 6 (ISBN-nummers)
8	Interventieperiode 4 april – mei		A <i>Aanbod Leespad</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
9	Meetmoment 4 en Eindevaluatie juni	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen; Effecten interventies vaststellen; Handelingsplan voor groep 6 opstellen.	A AVI (uitgezonderd leerlingen die AVI 9 op goed niveau behaald hebben) A Cito spelling DMT 3 (1,2) Pi-dictee Welke kinderen lezen lager dan AVI-7 en moeten in groep 6 ondersteund worden? Welke kinderen moeten op het gebied van spelling ondersteund worden in groep 6?

	PREVENTIENIVEAU 4	Aandachtspunten: - vlot kunnen lezen - begrijpen van verhalende en informatieve teksten - woordenschatontwikkeling - beperkt aantal leesstrategieën kunnen toepassen	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 6	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie zwakke lezers (lezen lager dan AVI-9) en spellers.	zie Meetmoment 4 in groep 5 HP leesweg niveau 7 of lager
2	Interventieperiode 1 augustus-oktober		A Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 6 minimaal AVI-8/9 A Aanbod Leespad/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober --- november	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen Plannen zwakke leerlingen	A AVI (uitgezonderd leerlingen die AVI 9 op goed niveau behaald hebben) DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat HP leesweg niveau 8 of lager HP woordenschat Bijstellen: Compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling
4	Interventieperiode 2 oktober-februari		A Aanbod Leespad/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
5	meetmoment 2: januari --- februari	Lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen nagaan Nagaan effectiviteit interventies zwakke lezers en spellers	A Cito begrijpend lezen --- A Cito spelling Pi-dictee HP begrijpend lezen HP spelling
6	Interventieperiode 3 februari-maart		<i>Werken met (bijgestelde) handelingsplan (zie interventieperiode 2)</i>

7	meetmoment 3 eind maart --- april	Tussenmeting lees- en schrijfvaardigheid zwakke lezers Nagaan effectiviteit interventies en aanpak bijstellen	A AVI (uitgezonderd leerlingen die AVI 9 op goed niveau behaald hebben) DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat Beantwoorden van de vraag: halen de zwakke lezers eind groep 6 AVI-9? HP Leesweg niveau 9 of lager Bij gebruik Daisy-speler opstellen boekenlijst groep 7 (ISBN-nummers)
8	Interventieperiode 4 april – mei		A <i>Aanbod Leespad/Villa Alfabet</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
9	Meetmoment 4 en Eindevaluatie juni	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen; Effecten interventies vaststellen; Handelingsplan voor groep 7 opstellen.	A AVI (uitgezonderd leerlingen die AVI 9 op goed niveau behaald hebben) A Cito spelling DMT 3 (1,2) Pi-dictee Welke kinderen lezen lager dan AVI-9 en moeten in groep 7 ondersteund worden? Welke kinderen moeten op het gebied van spelling ondersteund worden in groep 7?

	vervolg PREVENTIENIVEAU 4	Aandachtspunten: - vlot kunnen lezen - begrijpen van verhalende en informatieve teksten - woordenschatontwikkeling - beperkt aantal leesstrategieën kunnen toepassen	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 7	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie zwakke lezers (lezen lager dan AVI-9) en spellers.	zie Meetmoment 4 in groep 6 HP leesweg niveau 9 of lager
2	Interventieperiode 1 augustus-oktober		A Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 7 minimaal AVI-9 A Aanbod Leespad/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober --- november	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen Plannen zwakke leerlingen	AVI DMT 3 (1,2) --- A Cito leeswoordenschat HP leesweg niveau 9 of lager HP woordenschat Bijstellen: Compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling
4	Interventieperiode 2 oktober-februari		A Aanbod Leespad/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
5	meetmoment 2: januari --- februari	Lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen nagaan Nagaan effectiviteit interventies zwakke lezers en spellers	A Cito begrijpend lezen --- A Cito spelling Pi-dictee
6	Interventieperiode 3 februari-maart		<i>Werken met (bijgestelde) handelingsplan (zie interventieperiode 2)</i>

7	meetmoment 3 eind maart --- april	Tussenmeting lees- en schrijfvaardigheid zwakke lezers Nagaan effectiviteit interventies en aanpak bijstellen	AVI DMT 3 (1,2) --- A Cito leeswoordenschat Beantwoorden van de vraag: halen de zwakke lezers eind groep 5 AVI-9? HP Leesweg niveau 9 of lager Bij gebruik Daisy-speler opstellen boekenlijst groep 8 (ISBN-nummers)
8	Interventieperiode 4 april – mei		A <i>Aanbod Leespad/Villa Alfabet</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
9	Meetmoment 4 en Eindevaluatie juni	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen; Effecten interventies vaststellen; Handelingsplan voor groep 8 opstellen.	AVI A Cito spelling DMT 3 (1,2) Pi-dictee Welke kinderen lezen lager dan AVI-9 en moeten in groep 8 ondersteund worden? Welke kinderen moeten op het gebied van spelling ondersteund worden in groep 8?

	vervolg PREVENTIENIVEAU 4	Aandachtspunten: - vlot kunnen lezen - begrijpen van verhalende en informatieve teksten - woordenschatontwikkeling - beperkt aantal leesstrategieën kunnen toepassen	A = staat voor alle leerlingen, overige acties gelden alleen voor (mogelijke) leerlingen met leesproblemen/dyslexie <i>*Basisaanpak</i>
	MOMENTEN IN DE TIJD	WAT MOET ER GEBEUREN?	HOE PAKKEN WE HET AAN?
		Groep 8	
1	augustus/september	Vastleggen beginsituatie zwakke lezers (lezen lager dan AVI-9) en spellers.	zie Meetmoment 4 in groep 7 HP leesweg niveau 9 of lager
2	Interventieperiode 1 augustus-oktober		A Doelgericht werken: alle kinderen eind groep 8 minimaal AVI-9 A Aanbod Leespada/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
3	meetmoment 1: Herfstsignalering oktober --- november	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen Plannen zwakke leerlingen	AVI DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat HP leesweg niveau 6 of lager HP woordenschat Bijstellen: Compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling
4	Interventieperiode 2 oktober-februari		A Aanbod Leespada/Villa Alfabet <i>Ondersteuning door onderwijsassistent* Uitvoeren HP</i>
5	meetmoment 2: januari --- februari	Lees- en schrijfvaardigheid van alle leerlingen nagaan Nagaan effectiviteit interventies zwakke lezers en spellers Advies voor het voortgezet onderwijs opstellen	A Cito begrijpend lezen --- A Cito spelling Pi-dictee Kinderen die lager dan AVI-9 lezen en zwak zijn in begrijpend lezen en/of spelling: informatie vermelden in het onderwijskundig rapport voor het voortgezet onderwijs. Handelingsplannen toevoegen.
6	Interventieperiode 3 februari-maart		<i>Werken met (bijgestelde) handelingsplan (zie interventieperiode 2)</i>

7	meetmoment 3 eind maart --- april	Tussenmeting lees- en schrijfvaardigheid zwakke lezers Nagaan effectiviteit interventies en aanpak bijstellen	AVI DMT 3 (1,2) --- Cito leeswoordenschat Beantwoorden van de vraag: halen de zwakke lezers eind groep 5 AVI-9? HP Leesweg niveau 7 of lager
8	Interventieperiode 4 april – mei		<i>A Aanbod Leespad/Villa Alfabet</i> <i>Ondersteuning door onderwijsassistent*</i> <i>Uitvoeren HP</i>
9	Meetmoment 4 en Eindevaluatie eind mei	Lees- en schrijfvaardigheid toetsen van alle leerlingen Effecten interventies vaststellen	AVI A Cito spelling DMT 3 (1,2)

Bijlage 1

Stand van Zaken Overzicht Entreeperiode

Naam leerling:

Naam leerkracht(en):

Datum:

Het kind en het leven in de groep.

Het zich in sociaal en emotioneel opzicht thuis voelen in de groep.

Deelname aan het groepsleven en de schoolgemeenschap.

Regelmaat van schoolbezoek en betrokkenheid van ouders/verzorgers bij de peutergroep en/of school.

Spelontwikkeling.

Samenvattende opmerkingen over spelactiviteiten en constructieve activiteiten, bijvoorbeeld belangstelling voor nieuwe activiteiten en materialen, ontwikkeling van de activiteiten.

Taalontwikkeling en beginnende geletterdheid:

Taalgebruik, woordenschat NT1 en NT2.

Deelname aan gespreksactiviteiten.

Beginnende geletterdheid.

Specifieke kennis en vaardigheden.

Op het gebied van motoriek en sociale vaardigheden.

Andere gegevens van ouders en leerkrachten:

Aandachtspunten voor de volgende periode:

Bijlage 2

Stand van Zaken Overzicht Kernactiviteiten

Naam leerling:

Naam leerkracht(en):

Datum:

Basiskenmerken:

Spelactiviteiten:

Constructieve Activiteiten:

Taal- en Gespreksactiviteiten:

Reken- en Wiskundeactiviteiten:

Opmerkingen over de brede ontwikkeling:

Opmerkingen over specifieke kennis en vaardigheden:

Opmerkingen over punten van extra aandacht (NT2):

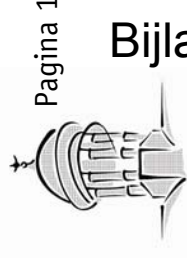
Vinkkaart groep 2

Leerting:

Ingevuld door:

geboortedatum:

schooljaar:

Bijlage 3

☐ geboortedatum ☐ algehele verschijning sociaal-emotioneel ☐ voldoende weerbaar zijn ☐ voorkeur schoolloopbaan ☐ je kunnen houden aan regels en afspraken ☐ met kritiek om kunnen gaan ☐ een beurt durven nemen of krijgen ☐ betrokkenheid bij het groepsgebeuren tonen ☐ hulp kunnen bieden ☐ zelfredzaam: ☐ jassen en kleding aan en uit kunnen doen ☐ zelfstandig naar het toilet kunnen gaan ☐ zelf voor je spullen kunnen zorgen. ☐ zelfstandig de weg weten in de klas. ☐ voldoende zelfstandig zijn. ☐ zich aangesproken voelen in de groep ☐ zich kunnen inleven in een ander	spelen/werken ☐ gevarieerd kunnen kiezen ☒ taakgericht bezig kunnen zijn bij: ☐ vrije keuze ☐ werk volgens opdracht ☐ werk met ontwikkelingsmateriaal ☐ opdrachten binnen gestelde tijd af kunnen hebben. ☒ kwaliteit van werken bij: ☐ vrije keuze ☐ werk volgens opdracht ☐ werk met ontwikkelingsmateriaal ☐ initiatief kunnen nemen/tonen ☐ ingaan op initiatief van anderen ☐ zelfstandig om kunnen gaan met conflicten ☐ het kunnen aanvaarden van een opdracht ☐ geconcentreerd bezig zijn ☐ een spanningsboog van ongeveer 30 minuten kunnen: ☐ huppelen ☐ hinkelen ☐ rollen over lengteas ☐ balanceren ☐ diepspringen ☐ gooien ☐ vangen ☐ klimmen en klauteren	score rijpheid groep 3 ☐ = 0 punten ☒ = 1/2 punt ☒ = 1 punt Score januari: Score juni: Duidelijk advies groep 2-verlenging bij een score 8 of hoger. constructief-beeldend ☐ eenvoudige vormen kunnen scheuren ☐ juiste schaar- en kwasthantering en plaktechniek hebben ☐ kunnen werken volgens plan ☐ een gedetailleerde mensfiguur (huis en boom) kunnen tekenen ☐ volgens opdracht kunnen werken opmerkingen:
---	--	---

taalontwikkeling																																					
gesprek/kring ☐ kwaliteit van kringgedrag ☐ een voldoende actieve woordenschat ☐ spreken in goede zinsbouw ☐ actieve deelname aan gesprek of activiteit ☐ chronologisch kunnen vertellen ☐ kritisch luisteren ☐ eindrijm ☐ een goede luisterhouding ☐ reproduceren van liedjes en versjes ☐ meervoudige opdrachten kunnen uitvoeren ☐ auditieve analyse – hakken ☐ auditieve synthese – plakken	lees-schrijf ☐ visuele discriminatie ☐ auditieve discriminatie ☐ kwaliteit van omgaan met letters ☐ oog-handcoördinatie (kleine papier-pen-motoriek) ☐ bekend zijn met de lees-schrijfrichting ☐ bekend zijn met het begrip 'links' ☐ zingeving: begrip hebben van letter, woord, zin ☐ laatste en eerste woord horen ☐ juiste potloodhantering en schrijfhouding ☐ naam herkennen ☐ begrippenkennis: vooraan, achteraan, bovenaan, eerste, laatste Actieve letterkennis: (omcirkelen) geen <table border="0"> <tr> <td>a</td><td>b</td><td>d</td><td>e</td><td>f</td><td>g</td><td>h</td></tr> <tr> <td>i</td><td>j</td><td>k</td><td>l</td><td>m</td><td>n</td><td>o</td></tr> <tr> <td>p</td><td>r</td><td>s</td><td>t</td><td>u</td><td>v</td><td>w</td></tr> <tr> <td>z</td><td>aa</td><td>ee</td><td>ie</td><td>oo</td><td>uu</td><td>oe</td></tr> <tr> <td>eu</td><td>ou</td><td>ij</td><td>ui</td><td>ei</td><td></td><td></td></tr> </table>	a	b	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	r	s	t	u	v	w	z	aa	ee	ie	oo	uu	oe	eu	ou	ij	ui	ei			reken-wiskunde ☐ kwaliteit van omgaan met cijfers ☒ omgaan met hoeveelheden: ☐ tellen en getalbegrip tot ten minste 12 ☐ telrij (heen en terug, sprongen) ☐ synchron tellen t/m 12 ☐ ordenen met minstens 5 kenmerken ☐ sorteren met minstens 4 kenmerken ☐ reeksenleggen t/m 3 kenmerken ☐ cijfersymbolen herkennen t/m 12 ☐ rangtelwoorden t/m 6 ☐ tijdsbegrippen: ochtend, middag, avond, nacht en het herkennen van de seizoenen ☐ lichaamsbesef: specifieke onderdelen kunnen benoemen ☐ begrippen: veraf, dichtbij, voor, achter, links, eerste, laatste, middelste, hoog, laag, meer, minder, evenveel ☐ vormen: cirkel, vierkant, rechthoek en driehoek ☐ tegenstellingen als dik-dun, hoog-laag enz. ☐ figuren kunnen natekenen
a	b	d	e	f	g	h																															
i	j	k	l	m	n	o																															
p	r	s	t	u	v	w																															
z	aa	ee	ie	oo	uu	oe																															
eu	ou	ij	ui	ei																																	
opmerkingen:	opmerkingen:	opmerkingen:																																			

Bijlage 4 Deel Verslag groep 2

		in ontwikkeling		goed ontwikkeld	
sociaal emotioneel	regels en afspraken	☐	☐	☐	☐
	betrokkenheid	☐	☐	☐	☐
	weerbaarheid	☐	☐	☐	☐
	zelfstandigheid	☐	☐	☐	☐
	spelen & werken	☐	☐	☐	☐
	initiatief nemen/tonen	☐	☐	☐	☐
	ingaan op initiatieven	☐	☐	☐	☐
	gevarieerd kiezen	☐	☐	☐	☐
	aanvaarden van opdrachten	☐	☐	☐	☐
	geconcentreerd bezig zijn	☐	☐	☐	☐
	werktempo	☐	☐	☐	☐
	werkverzorging	☐	☐	☐	☐
motoriek	motoriek	☐	☐	☐	☐
	grote motoriek	☐	☐	☐	☐
	fijne motoriek	☐	☐	☐	☐
gesprek/kring	gesprek/kring	☐	☐	☐	☐
	luisterhouding	☐	☐	☐	☐
	taalgebruik	☐	☐	☐	☐
	deelname aan gesprek of activiteit	☐	☐	☐	☐
	cognitief	☐	☐	☐	☐
	taal- denkontwikkeling	☐	☐	☐	☐
	rekenontwikkeling	☐	☐	☐	☐
	ruimtelijk inzicht	☐	☐	☐	☐
	geheugen	☐	☐	☐	☐

Edux Checklist Onderkenning Dyslexie

Beoordeling van de ernst en hardnekkigheid van de lees- en/of spellingproblemen t.b.v. de continuïteit van de zorg in het primair en voortgezet onderwijs.

Naam leerling

Geboortedatum

Basisschool

Groep

Groepsverloop

Data invullen en ondertekening

en

Ondertekening door:

Directeur, basisschool

Interne coördinator leerlingenzorg

Orthopedagoog/psycholoog Edux

Dhr/Mevr.

Dhr./Mevr.

Dhr./Mevr.

Motivatie

Dit document wordt voor bovengenoemde leerling afgegeven op grond van de volgende bevindingen, te weten:

-
-
-

Hoogachtend,

directeur, basisschool

- - ATTENTIE - - -

Bij aanmelding bij een school voor voortgezet onderwijs dient u deze verklaring te overleggen. Bewaar de verklaring zorgvuldig.

Signalering

Het technisch lezen en/of de spelling vertoont een significante achterstand bij **herhaalde** afname van de volgende toetsen (D-E of E-E). De tweede meting hier noteren.

	datum	normgroep	score			range			niveau		
☐ CITO DMT											
☐ CITO SVS											
AVI tekstlezen:											
☐ norm KPC (1994)											
☐ norm Struiksmā											
Aanvullend:											
☐ uitslag PI dictee (norm 1999)											

Evaluatie van de extra hulp minimaal een half jaar na het signaleringsmoment

Het technisch lezen en/of de spelling op woordniveau blijft ondanks de extra hulp (zie bijlagen 1 t/m 3) een significante achterstand (E score) vertonen bij een herhaalde afname van de toetsen.

	datum	normgroep	score			range			niveau		
☐ CITO DMT											
☐ CITO SVS											
AVI tekstlezen:											
☐ norm KPC (1994)											
☐ norm Struiksmā											
Aanvullend:											
☐ uitslag PI dictee (norm 1999)											

Contrast

In contrast met de zwakke technische lees- en/of spellingvaardigheid op woordniveau laat de leerling op andere gebieden van het cognitief functioneren zien over relatief betere leermogelijkheden te beschikken (minimaal 2 onderdelen invullen).

	datum	normgroep	score			range			niveau		
☐ CITO luistertoets											
CITO toetsen begrijpend lezen:											
☐ meer leestijd nodig											
☐ voorgelezen											
☐ CITO rekentoetsen											

De definitie van de Stichting Dyslexie Nederland luidt: "Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau". De Stichting Dyslexie Nederland noemt twee criteria waaraan moet zijn voldaan om tot de diagnose op onderkendend niveau te komen: het criterium van achterstand en het criterium van didactische resistentie. Aan beide criteria wordt in dit geval voldaan. Op andere gebieden van het cognitief functioneren dan het technisch lezen en/of spellen laat de leerling bovendien duidelijk zien over relatief betere leermogelijkheden te beschikken. Er is dus in elk geval sprake van een hardnekkige leerproblematiek. **De leerproblemen zijn indicatief voor dyslexie op onderkendend niveau.** De faciliteiten waarvoor de leerling binnen de huidige basisschool en binnen het voorgezet onderwijs in aanmerking komt zijn afhankelijk van het dyslexiebeleid binnen de school.

De betekenis van de hardnekkige lees- en/of spellingproblemen voor het leren en de sociaal-emotionele ontwikkeling kan per kind verschillen. Dit is afhankelijk van veel factoren, o.a. of er ook sprake is van bepaalde stoornissen of specifieke hiaten; van de inzet en het doorzettingsvermogen van een kind en van de wijze waarop wordt lesgegeven en de stimulans die het kind van huis uit krijgt. Om een beeld te krijgen van de mogelijke oorzaken van de hardnekkige leerproblematiek en van eventuele bijkomende problemen (co-morbiditeit) en/of compenserende factoren is psychodiagnostisch onderzoek noodzakelijk. **Alleen op basis van een dergelijk onderzoek kan volgens de Stichting Dyslexie Nederland een dyslexieverklaring worden opgesteld.** Op grond van deze dyslexieverklaring heeft de leerling recht op o.a. verlengde tijd en andere faciliteiten volgens het Examenbesluit voor vwo/havo/vmbo, mei 1996, art. 55. Voor de verdere begeleiding op school is een psychodiagnostisch onderzoek niet altijd direct noodzakelijk. Voor afspraken over de vraag welke leerlingen in aanmerking komen voor een psychodiagnostisch onderzoek verwijzen we naar het schoolspecifieke protocol betreffende de hulp aan kinderen met lees- en/of spellingproblemen (zie hieronder).

Interne coördinator leerlingenzorg

Orthopedagoog/ psycholoog Edux

datum ondertekening

datum ondertekening

De school heeft geïnvesteerd in de implementatie van het Protocol Leesproblemen en Dyslexie. De afspraken die met het team zijn gemaakt m.b.t. de vroegtijdige signalering en begeleiding van lees- en/of spellingproblemen in de klas zijn vastgelegd in een schoolspecifiek protocol. De **extra** hulp bij bovengenoemde leerling bestond uit adequate procesgerichte instructie **en** daarop aansluitende oefening in technisch leren lezen en/of spellen minimaal 3 keer per week 20 minuten. Deze meer individuele hulp werd aangevuld met het lezen van boeken zelfstandig en/of met een tutor. De extra hulp vond minimaal gedurende een periode van een half jaar plaats. Er werd gewerkt met handelingsplannen (zie de bijlagen). Een onderwijsadviseur van Edux was betrokken bij de opzet en de evaluatie van de extra hulp na een half jaar tijdens een consultatiebespreking of in het zorgteam.

Directeur, basisschool

datum ondertekening

Bijlagen

1. Overzicht van de toetsuitslagen: DMT, SVS, AVI, luistertoets, rekentoetsen en toetsen begrijpend lezen.
2. Handelingsplan(nen) waarin kort omschreven: geconstateerde hiaten, doel, materiaal, werkwijze.
3. Behandelverslag: verslag(en) van het effect van de extra hulp op het gebied van het lezen en/of spellen. In dit verslag is ook informatie te vinden over eventuele geconstateerde problemen tijdens de behandeling (specifieke hiaten) en de werkhouding/taakaanpak van de leerling.

Bijlage 6

Bijlage bij checklist onderkenning dyslexie

Naam:

Geboortedatum:

Groep:

leerkracht:

Gevuld door:

Datum:

Compensatie en dispensatie bij lezen en/of spelling

Lezen:

- ☐ Boeken die qua inhoud aansluiten bij de leeftijd en interesses van de leerling, maar die qua technisch niveau vereenvoudigd zijn.
- ☐ Audio-opnamen bij kinderboeken
- ☐ Extra leestijd voor zaakvakteksten.
- ☐ Leesmaatje bij verwerkingsopdrachten van:
.....
.....
- ☐ Leestaken voor de zaakvakken worden verlicht: minder pagina's of teksten van een makkelijker technisch niveau.
- ☐ Verwerkingsopdrachten op band of cd.
- ☐ Eindtoets op cd
- ☐ Gebruik van de daisyspeler* bij:
.....
.....
- ☐ Inzet van tekst-naar-spraak-software Kurzweil 3000 bij:
.....
.....

Spelling:

- ☐ Extra hulp bij het schrijven van verhalen/verslagen/werkstukken.
- ☐ Het werk van de leerling wordt door een klasgenoot gecorrigeerd.
- ☐ De spellingfouten worden zoveel mogelijk genegeerd onder de voorwaarde dat de leerling woorden waarvan hij de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft.
- ☐ Spelfouten worden gedifferentieerd beoordeeld (bijvoorbeeld alleen fouten met een bepaalde spellingregel tellen mee).
- ☐ De schrijftaak wordt verlicht (minder pagina's).
- ☐ Het aantal oefeningen wordt beperkt (ook minder oefeningen als huiswerk).
- ☐ Extra tijd voor schrijftaken.
- ☐ Gebruik van hulpmiddelen, zoals woordenboek, regelkaart en tekstverwerker met spellingcontrole.
- ☐ Waar mogelijk mondelinge overhoringen, bijvoorbeeld bij topografie.
- ☐ De leerling neemt niet deel aan de Cito SVS toetsen i.p.v. deze toets wordt het PI-dictee afgenomen.

Handtekening:

leerkracht(-en)

intern begeleider

Bijlage 7

Overzicht standaardhandelingsplannen

In dit overzicht worden de tot nu toe gerealiseerde standaardhandelingsplannen benoemd en de in te zetten materialen of technieken.

Technisch lezen

Handelingsplan auditieve analyse – groep 3

- Diverse spelen uit de speelleeset kern 1 t/m 6 – VLL
- Leeskaarten - VIS
- Drietal – Leeslijn
- Geheugentraining - Curriculum schoolrijpheid

Handelingsplan auditieve analyse – groep 3

- Diverse spelen uit de speelleeset kern 1 t/m 6 – VLL
- Leeskaarten - VIS
- Drietal – Leeslijn
- Rijmspelen – Leeslijn
- Zingend lezen

Handelingsplan b-d verwisseling – groep 3

- Aanpak volgens VLL - adviezen website

Handelingsplan letterkennis na herfstsignalering – groep 3

- Lettermemory
- Gebarenalfabet – Spreekbeeld
- Diverse spelen uit de speelleeset kern 1 t/m 6 – VLL
- Drietal – Leeslijn
- Letterbingo - Leeslijn

Handelingsplan letterkennis – groep 3

- Dobbelspelletjes
- Klikklakboekje – VLL
- Letterzetter
- Gebarenalfabet – Spreekbeeld
- Letterbingo - Leeslijn

Handelingsplan bij verwisseling en herkenning twee-letterklanken – groep 3

- Aanpak volgens VLL – adviezen website

Handelingsplan vlot lezen – groep 3

- klik-klak boekjes
- veilig en vlot boekjes
- wisselrijtjes
- VIS leeskaarten
- Leeswieltjes
- Leesproblemen Kees de Baar 3/15 (Lettergroep lezen)
- computerprogramma VLL

Handelingsplannen technisch lezen AVI 1 t/m 8

- Leeslijn - leesweg
- Computerprogramma's : clusteren
flits
- Speciale leesbegeleiding Luc Koning
- Zuidvallei remedierend leesprogramma

Spelling

Handelingsplan spelling - groep 5 t/m 8

- Woordlijsten Taalleesland spelling
- Spelling oefenbakje
- Computerprogramma Flits

Handelingsplan Woordbouw

Begrijpend lezen

Handelingsplan begrijpend lezen

- Remediërend programma begrijpend lezen – SBD Zuid de Vallei